

SLOVENSKA.

Koledar „Družbe sv. Mohorja“ za navadno leto 1903. Str. 144—180. 40. — V svoji stari obliki je „Koledar“ za tekoče leto nastopil pot med širne sloje našega naroda, ki vsako leto kar težko pričakuje tega lepega slovstvenega daru. Kakor druga leta nudi tudi letos svojim bravcem mnogo zabavnega, kratkočasnega in koristnega berila. Morda bi kazalo, da bi odbor „Družbe sv. Mohorja“ preskrbel prihodnjemu „Koledarju“ nekoliko pripravnejšo in ličnejšo obliko. To je sicer le neka zunanja stvar, pa je le dobro, če dandanes računamo tudi ž njo.

„Koledar“ je urejen tako, kakor druga leta. Na prvem mestu je popis cesarske rodbine; kakor lani, lahko pogledaš, kako vreme bo v juliju bodočega leta, če misliš iti ta čas kam na popotovanje, in kakor lani so svetniki vsak na svojem mestu bolj ali manj debelo tiskani. Po kratkem, a zanimivem „Pogledu po svetu“, kjer bi pa želeli nekoliko več besed o petindvajsetletnici Leona XIII., nas privede „po dolgi vrsti meglenih jesenskih dni žalibog prerano umrla odlična pisateljica Pavlina Pajkova“, kateri je g. Jos. Rozman v „Koledarju“ napisal kratek nekrolog v spomin, v svojo povest „Življenje križi“. Pisana je zelo zanimivo, le nekatera mesta so premalo opiljena. Med leposlovnimi spisi je najboljši in najlepši Meškovi „Stari Gašpar“. A s pravim užitkom ga bo čital le bolj naobražen bravec. Meško je res pravi mojster, on zna iz čisto preproste stvari ustvariti krasno umetnino. Peter Bohinjec nam je v povesti „Na nepritrjenih mostnicah“ dobro opisal izprijenega, lahko-miselnega dijaka, ki je bil vse, samo kaj prida ne. Povest je v začetku boljša, kakor proti koncu. „Zavoljo denarja“ je sicer mala črtica, a ne brez leposlovne vrednosti, in pseudonimni pisatelj kaže lepo nadarjenost za take male črtice. S poljudno razpravo „Sveti Kum“ nam je g. Fr. Orožen obogatil domačo zgodovino. Dr. Rado Kušej nam je pa podal „važnejše podatke o najlepših mestih Gorenje Italije“.

Spis pojasnuje lepo število krasnih slik. Marsikdo bo z zanimanjem čital, kako so začeli na Ruskem žganje kuhati, in tudi o misijonih preteklega leta bo marsikoga veselilo kaj izvedeti. Med spise je potresenih tudi nekaj malih pesmic, večje in manjše vrednosti, in proti koncu je pridejanih še nekoliko kratkočasnih dogodbic. Taka je letos ta naša najpriljubljenejša ljudska knjiga. P. N.

Listi nabožno-slovstveni, katere je v prid „Družbi sv. Cirila in Metoda“ zbral Ivan Vrhovnik. (Knjižnica „Družbe sv. Cirila in Metoda. XIV. zvezek.) V Ljubljani 1902. Tisk J. Blasnikovih naslednikov. Str. 68. — Gospod Vrhovnik je zbral v tej knjigi pet slovstvenozgodovinskih člankov. Najprej popisuje jezuita Jerneja Basarja, ki je izdal l. 1734. svoje slovenske pridige. V njem spoznavamo svetega in delavnega misijonarja, govornika in pisatelja. L. 1738. je bil slovenski pridigar v ljubljanski stolnici. — Nato sledi življenjepis jezuita Jožefa Hasla, ki je deloval podobno kakor Basar. Bil je šolnik, načelnik „Marijinim družbam“, služboval je v sirotišču, v kaznilnici, v javnih ječah, pridigal, vodil duhovne vaje za ljudstvo itd. — V rokopisu je zapustil štiri tečaje slovenskih duhovnih vaj, ohranjen je samo tretji tečaj iz l. 1769. L. 1770. pa je izdal knjigo „Sveti post“, prevod iz latinskega po Hevenasiju. Isto leto je izdal prevod iste knjige Gašper Rupnik. Vrhovnik daje prednost Haslovemu jeziku ter ga brani tudi proti Pohlinu. — Tretji je ljubljanski duhovnik Maksimilian Redeski, ki je znan posebno po svojih nabožnih pesmah. Bil je Pohlinovec v jeziku in pisavi. Da bi bila samo vsled protireformacije izginjala narodna junaška pesem, se nam zdi neverjetno. Kajti boj protireformatorjev ni veljal epski junaški pesmi, ampak nenravni pesmi. Da bi bila „Lade in Poberina, starih slovenskih božanstev, polna narodova duša še v začetku 17. stoletja“ (str. 40.), se nam zdi pretirano, dasi priznavamo, da so bile takrat razširjene različne prazne vere v precejšnji meri. — Primerjajoča studija je „Tomaz Kempčan v slovenski obleki“. Pisatelj